שם וב"י טור או"ח סימן

מרסד:

ו סמג עשין רה: מג ד ה מיי׳ פ״ז מהלי לולב הלי ג ד סמג

עשין מד טוש"ע או"ח סי

מרמו סעיף א:

ו ומיי׳ פ״ו מהל׳ שחיטה

הל' יב ופ"כ מהל' מכירה

הל' טו טוש"ע י"ד סי' מח

סעי' ח טוש"ע ח"מ סי

לעזי רש"י

שיג"א (שיר"א). משור. שיג"א (שיד א). בב.... צינפיי"ל. הקיבה השלישית של מעלי הגירה.

פנצ"א. בטז

--- יי. בטן (כאן בהוראה מיוחדת של הקיבה הראשונה

→(-רבינו חננאל

אבא שאול אומר ערבי שתים, אחת ללולב ואחת

למקדש. ולרבנן הלכתא

גמירי לה, עשר נטיעות

ערבה וניסוד המים. הלכה

. ערבי [נחל], פרט לצפצפה

שגדילה ביז ההרים. ת"ר שגו ליו בין ווווים. זג ד איזו היא ערבה, קנה שלה אדום ועלה שלה משוך

ופיה חלק, זו היא ערבה. איזו היא צפצפה, קנה שלה לבן ועלה שלה עגול ופיה דומה למגל

זו היא צפצפה. ואם היא

מין ערבה שקוראין אותה

חילפא גילה. דומה למגל

היכפא גילה, דומה למגר כשר, דומה למסר פסול. ואסיקנא חילפא [גילא]

היא ערכה, שתיהן מין ערכות הן. מיהו חילפא היא הדס רע, כדגרסינן

בנגמר הדין אסא קאי בחילפא, אסא שמיה ואסא

קרו לה, מכלל שהחילפא

. הדס רע הוא. ל) וכז שופר

היא פתורתא. **אמר** אבי אף אני אומר. בי הובלילא

מינה. למחט שנמצאת

אם יאמר לך בי הובלי

נמצא, בין אם בבי כסי, בעובי בית הכוסות הוא. וכן שטר שכתוב בו

בורסיף, היא בבל.

א) נראה דחסר בדברי רבינו

[הוא] חצוצרות

של מעלי הגירה).

תמידיו ומוספיו הל׳

ל) [לקמן מד. מוספתה פ"ג ה"ב], ב) לקמן מד. מענית ג. מו"ק ג: ע"ש זבחים קי:, ג) [מוספחה פ"ב ה"ע], ד) [לעיל לג.], ה) שבת לו. ע"ש. ו) כתובות ש) שבת כו. ע ש,ד) בתוכות עו: חולין מח: כ:, ז) [שם ע"ש], ה) ר"מ מ"ז, ש) בס"י תחוב בעוביו ולא

תורה אור השלם 1. וַיִּקַח מְזֶּרַע הָאָרֶץ וַיִּתְנַהוּ בִּשְׂדֵה זְרַע קָח על מַיִּם רַבִּים צַפְּצְפָּה יחזקאל יז ה שמר:

גליון הש"ם

גמרא ערבי שתים אחת ללולב. ע" לקמן דף מג ע"ב מום' ד"ה והבילו ודף מה ע"ב מום' ד"ה לו : ללולב

מוסף רש"י

לשופר של ראש השנה. אין מוקעין אלא באותו שעם הארץ חלולרות, והוא או אם בא עם קורין שופר, הארץ לשאול במה יתקע, אומרים לו בחלולרות (שבת פתורא. מתחילה קורין לגדול פתורא ינה פתורתא ועכשיו נשתנו (שם). אף אני אומר. להוסיף אדרכ חסדא לומר שגם זה נשתנה (שם). בי כסי הובלילא. מתחילה היו קורין להתסק הובלילא ולבית הכוסות בי כסי, ועכשיו נשתנו. המסס הוא הסמוך לבית הכוסות עשוי סגלגל כמין כדור ובתוכו קליפות קליפות הרבה כגלגל של ריחים וקורין לינפי"ל ודופנו דק מאד, בית הכוסות, סוף הכרס שקורין פאנל"א ויש שקורין דובלון ותוכו עשוי כמין כוס. עובי בית הכוסות, דופן כפולה ודבוקין הכפלים וה כוה נשומן (שם). למחט הנמצא בעובי בית הכוסות. מקום יש נראש הכרס סמוך להמסס שפתו עובי שני כפלים ודבוקים ובלע"ז י, ונמלא מחט מחובה באותו עובי ומחוך עוביו אפשר לה שלא נקבתה כולה (כתובות עו: וכעי"ז חוליו מט.).

אבא שאול אומר. ערבי דאמר קרא לא להכשיר של בעל בא אלא ואחר למקדש. תימה דכיון דלית ליה הלכתא אימא אף בגבולין ללמדך שלריך שתי מצות של ערבה אחת לאגדה בלולב ואחת למקדש להקיף את המזבח כדאמרינן לקמן בפרק לולב וערבה (דף מה.): ורבנן. דדרשי ערבי להכשיר של בעל ושל הרים למקדש מנא להו:

> עשר נטיעות ערבה ונסוך המים הלכה למשה מסיני. אלו שלשה ושאלו בבית המדרש מנין להם מן התורה והשיבו שהלכה למשה מסיני הם ושמע השומע וגרסס כסדר ששמעס וכו שיעורים וחלילין ומחילין (לעיל דף ה:) שמען השומע וסדרן כסדר ששמען וכן בכל מקום: עשר נטיעות. משנה היא בסדר זרעים (שביעית פ״א מ״ו) עשר נטיעות המפוזרות בתוך בית סאה שאין בין זו לזו אלא כמה שיש בין זו לחברתה ותפסו בית סחה שהוא נ' אמה על נ' אמה מפוזרות לאורך ורוחב בשוה חורשין כל בית סאה בשבילו ערב שביעית עד ר"ה אע"פ שמלוה מן התורה להוסיף מחול על הקדש כדנפקה לן מבחריש ובקניר תשבות חריש של ערב שביעית הנכנס לשביעית ואסור לחרוש שלשים יום לפני ר"ה כדאמרי בשמעתא קמייתא דמועד קטן (דף ג.) מקראי בנטיעות נאמר למשה מסיני שמותר לחרוש תחתיהם עד ר"ה כדי שלא יצשו ואם עשר הן ומפוזרות כהלכתן בתוך בית סאה נאמר למשה שיונקות בבית סאה כולה ומותר לחרום את כולן בשבילן אבל אם אינם עשר או שאינן מפוזרות כהלכתן חורש תחת כל אחת ואחת כשיעור יניקתה לפי חשבון עשר לבית סאה. ובאילנות זקנים נאסר ל' יום לפני ר"ה כדאמרינן במועד קטן (שם) לר' ישמעאל מהלכתא ולר"ע מהראי מכל מקום אמר רב חסדא יהני תלת מילי וחכמים עשו סייג לתורה ואסרו בשדה הלבן מפסח ואילך ובשדה אשתני שמייהו מכי חרב בית המקדש חלפת' האילן בזקנים מעלרת ואילך ואמרו ערבתא ערבתא חלפתא מאי נ"מ ללולב בזקנים מפני שיונקים הרבה שלש שיפורא חצוצרתא חצוצרתא שיפורא מאי אילנות הי (ממטע עשרה) לבית סאה נפקא מינה לשופר של ראש השנה פתורתא הרי אלו מצטרפים וחורשים כל בית פתורא פתורא פתורתא למאי נפקא מינה סאה בשבילן עד עלרת לפי שכולו לריך למקח וממכר אמר אביי אף אני אומר להן וילתה מתורת שדה לבן ונעשית בי כסי הובלילא הובלילא בי כסי שדה אילן ואם אינם שלש חורש לכל למאי נפקא מינה סילמחט הנמצא בעובי אחד תחתיו לפי חשבון עד עלרת והשאר אסור מפסח ואילך: ערבה. בית הכוסות אמר רבא בר יוסף יאף אני למקדש דאילו ערבה ללולב מקרא אומר בבל בורסיף בורסיף בבל למאי נפקח: וניסוך המים. לחמידין של שחר

לולב וערבה (דף מח.) והתם מפרש כילד מנסכין בין מים בין יין וכל קרבנות כל ימות השנה אין נסכיהם אלא יין חוץ מן החג בתמיד של שחר שלריך שני ניסוכין: מחי קרחה. דלפלפה לגריעותה ולא מינא דערבה היא דנרבייה מערבי מכל מקום: קח על מים רבים לפלפה שמו. כדמפרש ליה ר' אבהו אותו שנשרש ואחוז על מים רבים נעשה לפלפה אלמא גריעותא היא דבתוכחה נאמר ביחזקאל: א"ר אבהו גרסינן. ולא גרסינן אלא ולאו לפרושי טעמא דמתני׳ אלא מלתא באפי נפשה היא הואיל ואיירי בקרא פרשיה: ואיכא דמסני להאי קרא אמסני'. דתנא דמתני' גופיה אייתיה במתני' ולאו ר' זירא והך אתקפתא דאביי מתני לה בר' זירא ותירולא דא"כ מאי שמו מתנו לה בלא גברא: קנה שלה. עץ שלה: ופיה חלק.

חודן של עלין חלק ואינו עשוי פגימות פגימות: והתניא דומה **למגל כשר**. מגל קציר פגימותיה כולן נוטות לצד אחד עקומות כלפי בית יד שלה. מסר היא מגירה שקורין שיג״ה ופגימותיה הולכות נוכחו ולהם שני עוקלין אחד מכאן ואחד מכאן כפגימות סכין: ה"ג משכחת לה בחילפא גילא. ולא גרס ומשכחת לה. חילפא

שבעת ימי החג כדאמרינן לקמן בפרק

אבא שאול אומר ∞שערבי שתים אחת ללולב ואחת למקדש ורבגן למקדש מנא להו הלכתא גמירי להו הא"ר אםי א"ר יוחנן מאעשר נטיעות יערבה יוניסוך המים הלכה. למשה מסיני ת"ר ערבי נחל הגדילות על הנחל פרט לצפצפה הגדילה בין ההרים א"ר זירא מאי, קראה יקח על מים רבים צפצפה שמו א"ל אביי ודילמא פרושי קא מפרש קח על מים רבים ומאי ניהו צפצפה א"כ מאי שמו א"ר אבהו אמר הקב"ה אני אמרתי שיהו ישראל לפני כקח על מים רבים ומאי ניהו ערבה והן שמו עצמן כצפצפה שבהרים איכא דמתני לה להאי קרא אמתניתא קח על מים רבים צפצפה שמו מתקיף לה ר' זירא ודילמא פרושי קא מפרש קח על מים רבים מאי ניהו צפצפה אם כן מאי שמו א"ר אבהו אמר הקב"ה אני אמרתי שיהו ישראל לפני כקח על מים רבים ומאי ניהו ערבה והן שמו עצמן כצפצפה שבהרים ת"ר צפצפה ערבה ואיוהו צפצפה ערבה קנה שלה ארום ועלה שלה משוך ופיה חלק צפצפה קנה שלה לבן ועלה שלה עגול ופיה דומה למגל והא תניא דומה למגל כשר דומה למסר פסול אמר אביי כי תניא ההיא הבחילפא גילא אמר אביי שמע מינה האי חילפא גילא כשר להושענא פשימא מהו דתימא הואיל ואית ליה שם לווי לא נתכשר קמ"ל ואימא הכי נמי ערבי נחל אמר רחמנא

גילא מין ערבה כשרה היא ופיה דומה למגל אבל שאר ערבה פיה חלק: **חילפא ערבהא**. לאו היינו חילפא גילא אלא לפלפה ועכשיו נשתנית משמה וקורין לה ערבה: שיפורא. כפוף: חלולרסא. פשוטה ואינה של איל: פסורסא פסורא. האחת גדולה והאחת קטנה ושם היו רגילין לקרות לגדולה חלף קטנה ושל קטנה לגדולה: אף אני אומר. אף אני יש בידי עוד אחד שנתחלף שמה: הובלילא. לנפיי"ל: **בית הכוסות.** סוף הכרס שקורין פנל"ה והוא עשוי ככובע וככוס ודופנו סביב (שפה) לו עבה כשתי דפנות ותניא (חולין דף כ:) מחט שנמלאת בעובי בית הכוסות מלד אחד תחובה בעוביו ולא ניקב נקב מפולש כשר שהעובי סותמו ומגין משני לדדין

בית הכוסות. סוף הכרס שקורין ותניא מחט שנמנאת בעובי בית הכוסות מלד אחד שולא ניהב נהב מפולש כשרה שהעור סותמו ומגין משני לדדין שהנקב מפולש טרפה ובאותו שקורין עכשיו בית הכוסות אין חילוק להכשיר מפני שדופנו דק והוא היה רגיל לקרות הובלילא כך פי׳ בקונט׳ ואם תמלא לומר דאין סברא שיהא טרפה הואיל ולא ניקב אלא חלי העור מלינן למימר דכולו ניקב וחיישינן שמא הבריא כי היכי לחיים ברים אלו טרפות (חולין דף מג:) גבי ישב לו קוץ בושט למחן דחייש לספק דרוסה והא דתנא התם המסס ובית הכוסות שניקבו לחוץ דמשמע דבעינן נקב מפולש לאו דוקא לחוץ מפולש אלא כלומר כלפי חוץ לאפוקי נקבו זה לתוך זה והא דקא אמרי׳ בעובי בית הכוסות מלד אחד כשרה לריך לפרש אותו לד מבפנים כלפי הרעי דאי לד חילון שכלפי חלל הגוף אפי׳ לא ניקב כלל אלא שנמנאת מחט בחלל הגוף טרפה דאמרינן נקובי נקב ואתאי ואין נראה לר"ת לומר שתהא טרפה בלא נקב אלא חצי העובי של המסס נמי מלד אחד כשרה והא דנקט עובי בית הכוסות רבותא קמ"ל אע"פ שניהב עור אחד שלם אפ״ה כשרה עד שינקבו שניהם ואיידי דנקט מלד אחד

כשרה נקט נמי משני לדדין טריפה אף על פי דמילתא דפשיטא היא אי נמי ס"ד משני לדדין דניקבו שתי העורות כשרה לפי ששוכב ע"ג המסס ומדובק שם בשומן ומגין שלא יצא הרעי מידי דהוה אחלחולת שניהבה וירכים מעמידות אותה והא דנפקא מינה הכא במאי דאישתני שמייהו היינו נפקותא דלא תטעה מה שאמר מנד אחד כשרה היינו בהובלילא דהיינו המסס שקורין עכשיו בית הכוסות אבל מה שקורין הובלילא דהיינו מה שהיו רגילין לקרות בית הכוסות אפי׳ מלד אחד טרפה הואיל וניקב עור שלם וכן שלא נטעה נמי במשני לדדין טרפה דהוי במה שקורין עכשיו בית הכוסות דהוא המסס אבל מה שקורין עכשיו הובלילא דהוא מה שהיו קוראין תחלה בית הכוסות אפי׳ משני לדדין כשרה כחלחולת שניקבה וירכים מעמידות אותה:

ול"ל א"ר חסדא הני תלת מילי אשתנו שמייהו חלפתא היא ערבתא וכן שופר חלולרות יכו׳.

דמידי מקדש כתיב בקרא: סמג לאוין רסו: שמנג נמוץ נשו. בא ב מיי פ"ז מהלכות לולב הלכה כ סמג

ורבנן למקדש מנא להו. הכי נמי מני למיבעי לאבא שאול של בעל ושל הרים מנא ליה ושמא לית ליה ולית ליה נמי

הא דדרשי רבון לקמן ערבי נחל שתים אלא סבר ליה כרבי עקיבא דאמר הדם אחד וערבה אחת ואין הלכה כר"ע כדמוכח לקמן ולפי זה לריך ליזהר שלא ליטול ערבה ללולב אא"כ גדילה על הנחל דשתי דרשות לא דרשינן מערבי כדדרשינן לקמן וכדדרשינן הכא וכל הני תנאי דהכא ודלקמן מתניא גבי הדדי בתורת כהנים משמע דמר דריש ליה הכי ומר דריש ליה הכי:

קנה שלה בו'. כיון דפירש סימני ערבה הוי סגי אלא להכשיר

אף שאין בו ג' סימנים אלו כגון חילפא גילא לפיכך קתני סימני לפלפה למימר דוקא הני:

פנצא והוא עשוי ככובע וככום

שהנקב מפולש טריפה ובאותו שקורין עכשיו בית הכוסות אין חילוק להכשיר מפני שדופנו דק והוא היה רגיל לקרות הובלילא: